

Психосоціальне функціонування вихованців балетної студії старшого дошкільного віку

Катерина Березіна

Харківська державна академія фізичної культури,
Харків, Україна

Мета: виявлення особливостей психосоціального розвитку вихованців старшого дошкільного віку приватної балетної студії м. Харків.

Матеріал і методи: у дослідженні брали участь 20 вихованців балетної студії м. Харкова у віці від 5 до 7 років, які займаються балетом від 10 місяців до 2 років. Для отримання результатів використовували методику М.Джеллінека та М. Мерфі «Перелік дитячих симптомів» PSC та Y-PSC в українській адаптації «Перелік дитячих симптомів» PSC-UKR та Y-PSC-UKR (О.Л. Луценко, Д.В. Штриголь, Н.Г. Міхановська), а саме варіант PSC, який заповнюється батьками дитини.

Результати: результати проведеного нами дослідження показали, що за оцінками, отриманими від батьків, 45% вихованців балетної студії мають деякі проблеми з психосоціальним розвитком. При цьому 25% мають ці проблеми за шкалою «інтерналізація», а ще 20% – за шкалою «екстерналізація». Серед 25% опитуваних, які мають певні проблеми за шкалою інтерналізації, найбільш розповсюдженими були відповіді, що дитина: швидко втомлюється, боїться нових ситуацій, хоче бути з батьками більше, ніж раніше, відчуває себе поганою та менше розважається. Серед 20% опитуваних, які мають певні проблеми за шкалою екстерналізації, найбільш розповсюдженими були відповіді, що дитина: невгамовна, не може сидіти спокійно, менше цікавиться школою (в нашому випадку – заняттями балетом), діє, «як заведена», легко відволікається, надто багато літає у хмарах, не виконує правила.

Висновки: більшість вихованців балетної студії мають гармонійний психосоціальний розвиток за оцінюванням їх батьків. Отже, можна припустити, що заняття балетом позитивно впливають на психосоціальний розвиток старших дошкільників.

Ключові слова: психосоціальний розвиток, старший дошкільник, студія балету, особистість, методика PSC, інтерналізація, екстерналізація.

Вступ

Останнім часом в батьківських осередках все частіше підіймається питання незацікавленості або низької та нетривалої зацікавленості сучасних дітей іграми, іграшками, спілкуванням з однолітками, бажанням робити буденні справи, що відповідають віку. Тобто, виникають сумніви щодо адекватного психосоціального розвитку підростаючого покоління. Дослідження, проведені під керівництвом О.Р. Лурії довели, що дитині необхідно створити спеціальні умови для формування у неї навичок самоконтролю та довільності, що згодом детермінує формування особистості [2].

На розвиток особистісної сфери дошкільника, крім провідної діяльності – гри, дуже сильно впливає рухова активність. Це довели такі мастодонти дитячої психології як Л.Виготський, О.Леонтьєв, Б.Теплова та інші. [1] Серед іноземних науковців цю проблему вивчали Andersen K., Cale L., Corbin J [6,7].

Гідною альтернативою спортивним тренуванням є навчання класичної хореографії, адже ця справа вимагає від учнів суворої дисциплінованості, терпіння, дотримання різних обмежень. Натомість вихованець будь-якої балетної академії отримує не тільки спортивне та гнучке тіло, але й всебічний розвиток.

Займатись класичним балетом, зазвичай, розпочинають з чотирьох років, і вже з цього віку майбутній артист має свідомо виконувати вимоги викладача. Крім цього, не всіх дітей приймають до балетних класів – існує жорсткий відбір щодо фізичних якостей та здібностей вихованців. А вже після проходження так званого кастингу в житті дитини розпочинається багато різних обмежень: вимоги до харчування, постійне подолання больових відчуттів, щільний графік та відсутність вільного часу. Не всі діти, та й не всі батьки готові поступитися звичайним життям заради мистецтва.

Та, не зважаючи на обмеження, хореографічна діяльність передбачає багато переваг. Заняття балетом сприяють формуванню осанки у дитини, розвитку м'язів, підтриманню організму в тонусі. Дуже важливо, що впродовж занять діти вчаться розуміти своє тіло, прислухатися до власних відчуттів [4]. Заняття в балетному класі націлені на поступовість, дисциплінованість, відповідальність. Дитина так чи інакше підлаштовується під загальну систему з правилами, яких необхідно дотримуватись: не можна запізнюватись, не можна підводити друзів по класу, не вчити, не працювати. Саме така системність виховує соціально адаптовану особистість, яка вміє долати труднощі. Школа балету – це перш

за усе чудовий спосіб гармонійного розвитку психосоці- альних функцій дитини, становлення здатності володіти своєю поведінкою та психічними процесами.

Таким чином, можна сказати, що заняття балетом виховують благополучну дитину. Під цим терміном розу- міють великий діапазон різного роду обставин та станів, але ми не ставимо за ціль поглиблюватись у терміноло- гію. Нам близька думка закордонних представників «по- зитивного напрямку», які виокремлюють наступні детер- мінанти благополуччя – це внутрішня мотивація та на- явність умов, які детермінують реалізацію таких потреб людини, як досягнення результату та самоактуалізація [8, 9].

Мета дослідження – виявити особливості психо- соціального функціонування та дослідити рівень інтер- налізаційних і екстерналізаційних симптомів вихованців балетної студії для дітей дошкільного віку.

Матеріал і методи дослідження

Метод дослідження – методика М. Джеллінека та М. Мерфі «Перелік дитячих симптомів» PSC та Y-PSC в українській адаптації «Перелік дитячих симптомів» PSC-UKR та Y-PSC-UKR (О.Л. Луценко, Д.В. Штриголь, Н.Г. Міхановська) [3].

Методика «Перелік дитячих симптомів» розроблена у 1988 році для виявлення соціальної дисфункції дітей. Призначена для розпізнавання когнітивних, емоційних і поведінкових проблем та може використовуватись у діа- гностуванні дітей від 4 до 18 років.

Безумовно перевагою методики є доступність пи- тань у вигляді коротких тверджень, що охоплюють осо- бливості психосоціального розвитку дитини з основних областей щоденного життя.

PSC – це суб'єктивний опитувальник, що пройшов адаптацію у багатьох країнах світу. Для відповідей на питання використовуються слова «Ніколи», «Іноді» або «Часто», які переводяться у 0, 1 або 2 бали. Загаль- ний бал розраховується як сума балів за кожним із 35 пунктів. Значення у 24 бали та вище для дітей 4-5 років свідчить про наявність поведінкових або емоційних про- блем. Крім цього, у тесті присутні субшкальні показники: інтерналізація та екстерналізація, які визначають харак- тер психічних проблем, якщо такі виявлені.

Сума відповідей надає кількісну характеристику. Про хороший рівень психосоціального функціонуван- ня свідчить показник менше 8 балів. Середній рівень становить інтервал від 9 до 23 балів. Зниженому рівню психосоціального функціонування відповідає результат від 24 до 30 балів, а результат вищий цього показника вважається відповідному суттєвій психосоціальної дис- функції. Окремо враховуються субшкальні показники: інтерналізації та екстерналізації.

У дослідженні психосоціального функціонування прийняли участь 20 вихованців балетної студії м. Харко- ва у віці від 5 до 7 років, які займаються балетом від 10 місяців до 2 років. Для отримання результатів ми вико- ристовували варіант PSC, який заповнюється батьками дитини. Адаптована версія Y-PSC використовується дитиною самостійно, якій вже виповнилось 10 років.

Результати дослідження

На рис.1 показано розподіл даних за шкалою «Ін- терналізація». Як бачимо, 75% дітей, батьки яких відпо-

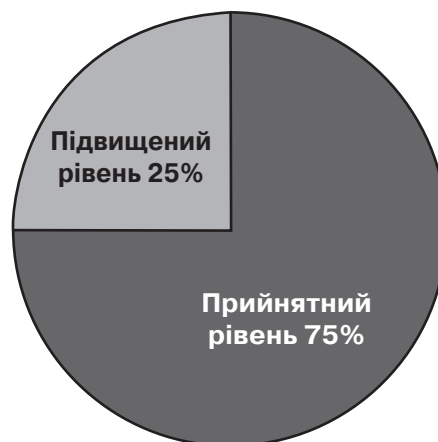

Рис. 1. Розподіл показників за шкалою «інтерналізація» серед досліджуваних вихованців балетної студії

відали на питання методики, мають прийнятний рівень за цим показником. Підвищеному рівню інтерналізації відповідають 25% учасників. Це означає, що переважна більшість вихованців балетної студії м. Харкова не ма- ють таких внутрішніх симптомів, як проблеми уникання, замкненість, соматичні скарги, тривога та депресія від- повідно до теоретичної моделі Т.М. Ахенбаха [5].

На рис. 2 показано розподіл даних за шкалою «Ек- терналізація». Бачимо, що 80% дітей мають прийнят- ний рівень за цим показником. Підвищеному рівню інтерналізації відповідають 20% учасників, на високий рівень екстерналізації не претендує жоден з учасни- ків. Зовнішні (екстерналізовані) симптоми характе- ризуються делінквентною та/або агресивною поведінкою, гіперактивністю.

Через те, що методика має деякі обмеження, адже застосовується оціночна процедура, респонденти мо- жуть недооцінити або переоцінити певні симптоми, суб'єктивно оцінити дитину. Ми поспілкувались з бать- ками дітей, які отримали підвищені результати за шка- лою «інтерналізація», після цього поспілкувались з ви- кладачем студії. Виявилось, що більшість батьків боляче відносяться до будь-яких проявів активності своїх дітей,

Рис. 2. Розподіл показників за шкалою «екстерналізація» серед досліджуваних вихованців балетної студії

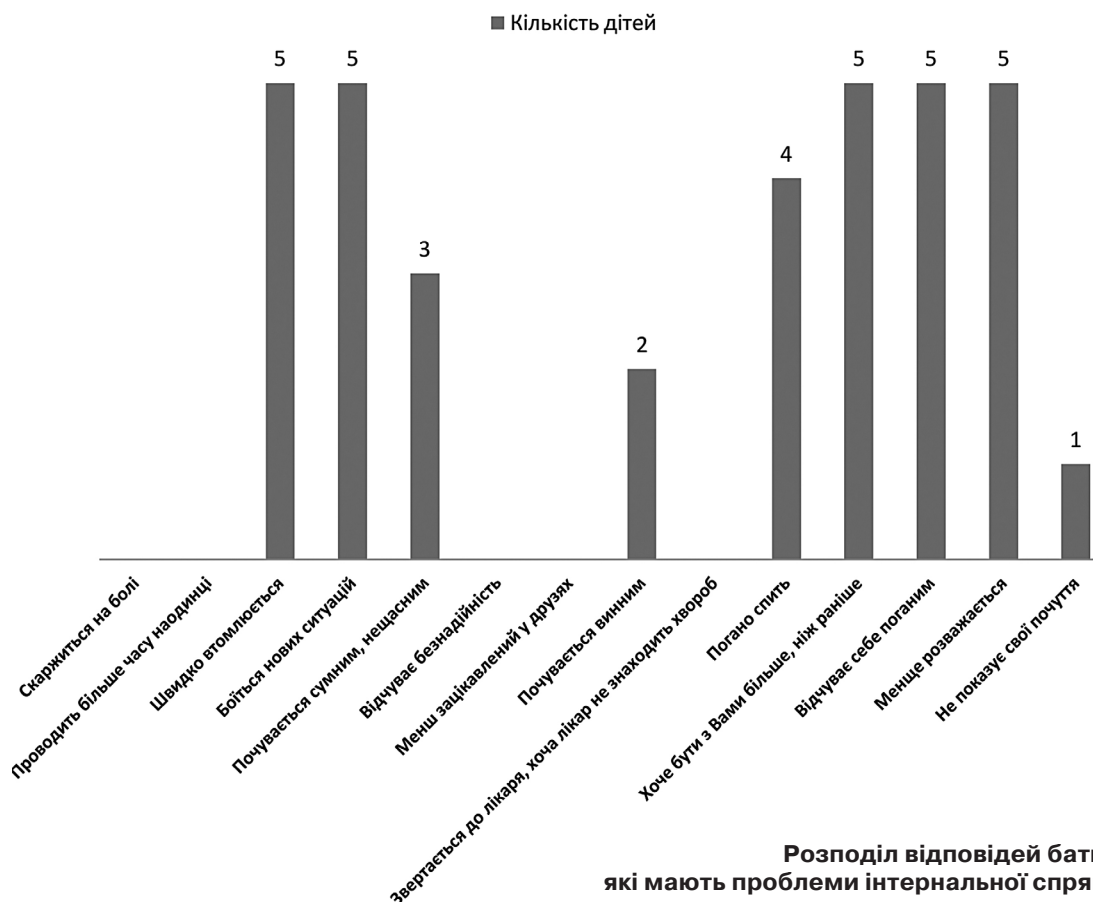

Рис. 3.
Розподіл відповідей батьків дітей, які мають проблеми інтеральної спрямованості

їх бажання інколи пропустити заняття, тоді як з боку викладача жодних претензій до поведінки цих дітей не було.

Отже, за оцінками, отриманими від інформантів, 9 дітей (45%) – вихованців балетної студії мають деякі проблеми з психосоціальним розвитком. При цьому 5 дітей (25%) мають ці проблеми за шкалою «інтерналізація», а ще 4 дитини (20%) – за шкалою «екстерналізація».

Отже, до шкали інтерналізації входить 15 запитань, які зазначено на рис. 3. Серед 25% опитуваних, які мають певні проблеми за цією шкалою, найбільш розповсюдженими були відповіді, що дитина: швидко втомлюється, боїться нових ситуацій, хоче бути з батьками більше, ніж раніше, відчуває себе поганою та менше розважається. Нагадаємо, що інформанти (батьки) можуть по-різному оцінювати дитину, інколи навіть перебільшувати наявність симптомів.

До шкали екстерналізації входить 20 запитань, які зазначено на рис. 4. Серед 20% опитуваних, які мають певні проблеми за цією шкалою, найбільш розповсюдженими були відповіді, що дитина: невгамовна, не може сидіти спокійно, менше цікавиться школою (в нашому випадку – заняттями балетом), діє, «як заведена», легко відволікається, надто багато літає у хмарах, не виконує правила. Серед інформантів 2 особи обрали відповідь: «відмовляється ділитися з іншими», та 1 особа вважає, що її дитина звинувачує інших у власних проблемах.

Висновки / Дискусія

Результати проведеного нами дослідження підтверджують існуючу думку про те, що рухова активність, дисциплінованість під час занять на фізичний розвиток, зокрема, у балетній студії, позитивно впливають на розвиток психосоціальної сфери в дитячому віці. [1; 6; 7]. Авторами робіт аргументовано розглянуто вплив фізичного розвитку на психосоціальний взагалі. У нашому дослідженні взято окремий вид спортивних тренувань – заняття в балетній студії.

Як свідчать результати, більшість вихованців балетної студії мають гармонійний психосоціальний розвиток за оцінюванням їх батьків. Отже, можна припустити, що заняття балетом позитивно впливають на психосоціальний розвиток старших дошкільників. Проте майже половина респондентів мають певні проблеми інтеральної та екстернальної направленості. Але ми не можемо бути впевнені, що оціночна процедура методики не вплинула на результати відповідей.

Перспективи подальших досліджень. У подальшому ми плануємо перевірити результати через деякий час, а також застосувати для дослідження додаткові методи. Крім цього, ми плануємо перевірити результати дослідження на більш великій вибірці та уточнити при зборі більшої кількості даних.

Конфлікт інтересів. Автори заявляють, що відсутній конфлікт інтересів, який може сприйматись таким, що може завдати шкоди неупередженості статті.

Джерела фінансування. Ця стаття не отримала фінансової підтримки від державної, громадської або комерційної організації.

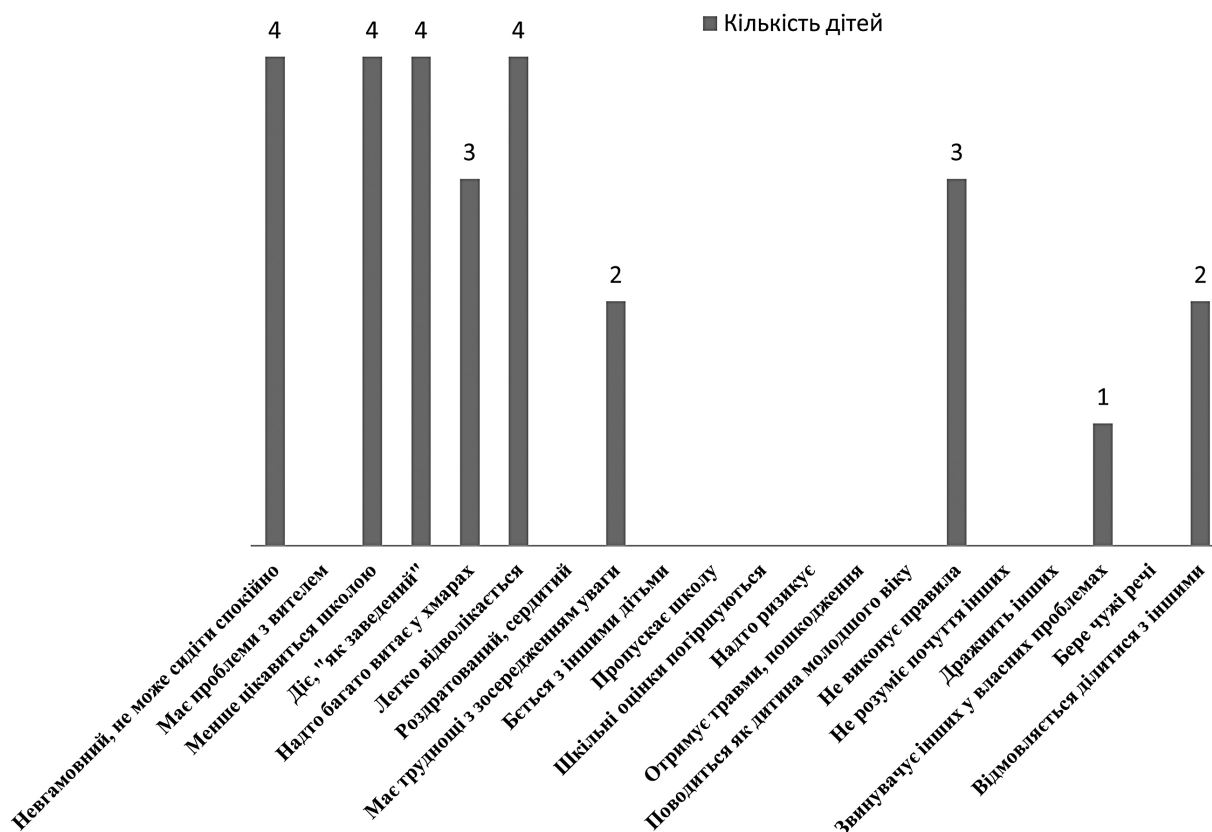

Рис. 4.
Розподіл відповідей батьків дітей, які мають проблеми екстернальної спрямованості

Список посилань

1. Леонтьев А. Н. (1975), Деятельность. Сознание. Личность. М.: Политиздат, 302 с.
2. Лурия А. Р. (1978), Психологическое строение речевой деятельности. Основы нейропсихологии. Москва. С. 93 – 127.
3. Міхановська Н. Г., Штриголь Д. В., Луценко О. Л., Куратченко І. Є. (2019), Психодіагностичний комплекс для оцінки наслідків домашнього насильства у дітей: методичний посібник. Київ: ПП «КП» УкрСіч», С. 80.
4. Соболев В. А., Панова Е. В. (2019), Классический танец. Теория и методика преподавательской деятельности: методическое пособие. Тюмень, С. 64.
5. Achenbach T. M. (1966), «The classification of children's psychiatric symptoms: A factor-analytic study», Psychological Monographs, 80(7), No. 615, 1–37.
6. Andersen K. L. (1978), Habitual physical activity and health. Copenhagen : WHO, p. 119
7. Cale L., Almond L. (1992), «Children is activity levels: a review of studies conducted on British children», Phys. Educ Rev., p. 111 – 118.
8. Peterson C., Park N., Seligman M. (2005), «Orientations to happiness and life satisfaction: the full life versus the empty life», Journal of Happiness Studies. № 1. Vol. 6, pp. 25 – 41.
9. Nick Cavill, Sonja Kahlmeier and Francesca Racioppi (2006), Physical activity and health in Europe: evidence for action / Edited by WHO Regional Office for Europe. – Copenhagen (Denmark), p. 55.

Стаття надійшла до редакції: 27.01.2021 р.

Опубліковано: 22.02.2021 р.

Аннотация. Екатерина Березина. Психосоциальное функционирование воспитанников балетной студии старшего дошкольного возраста. Цель: выявление особенностей психосоциального развития воспитанников старшего дошкольного возраста частной балетной студии г. Харькова. **Материал и методы:** в исследовании приняли участие 20 воспитанников балетной студии г. Харькова в возрасте от 5 до 7 лет, которые занимаются балетом от 10 месяцев до 2 лет. Для получения результатов использовали методику М. Джеллинека и М. Мерфи «Список детских симптомов» PSC и Y-PSC в украинской адаптации «Список детских симптомов» PSC-UKR и Y-PSC-UKR (О.Л. Луценко, Д.В. Штриголь, Н.Г. Михановская), а именно вариант PSC, который заполняется родителями ребенка. **Результаты:** результаты проведенного нами исследования показали, что по оцениванию, полученному от родителей, 45% воспитанников балетной студии имеют некоторые проблемы психосоциального направления. При этом 25% имеют такие проблемы по шкале «интернализация», а еще 20% – по шкале «экстернализация». Среди 25% опрошенных, у которых выявлены некоторые проблемы по шкале интернализация, наиболее распространенными были ответы, что ребенок: быстро устает, боится новых ситуаций, хочет быть с родителями больше, чем обычно, ощущает себя плохим и меньше развлекается. Среди 20% опрошенных, у которых выявлены некоторые проблем по шкале экстернализация, наиболее распространенными были ответы, что ребенок: неугомонный, не может сидеть спокойно, меньше интересуется шко-

лой (в нашем случае – занятиями балетом), действует, «как заведенный», легко отвлекается, слишком много летает в облаках, не выполняет правила. **Выводы:** у большинства воспитанников балетной студии гармоничное психосоциальное развитие по оценкам их родителей. Поэтому, можно предположить, что занятия балетом позитивно влияют на психосоциальное развитие старших дошкольников.

Ключевые слова: психосоциальное развитие, старший дошкольник, студия балета, личность, методика PSC, интернализация, экстернализация.

Abstract. Kateryna Berezina. Psychosocial functioning of pupils of the ballet studio of senior preschool age. Purpose: identification of the psychosocial development features of senior preschool pupils of a private ballet studio in Kharkov. **Material and methods:** the study involved 20 pupils of the Kharkov ballet studio at the age of 5 to 7 years, who have been practicing ballet from 10 months to 2 years. To obtain the results, we used the methodology of M. Jellinek and M. Murphy «List of childhood symptoms» PSC and Y-PSC in the Ukrainian adaptation of the «CC list of childhood symptoms» PSC-UKR and Y-PSC-UKR (OL Lutsenko, D.V. Shtrygol, N.G. Mikhanovskaya), namely the PSC version, which is filled in by the child's parents. **Results:** the results of our research showed that, according to the assessment received from their parents, 45% of the pupils of the ballet studio have some psychosocial problems. At the same time, 25% have such problems on the scale of «internalization», and another 20% – on the scale of «externalization». Among 25% of the respondents who had some problems on the internalization scale, the most common answers were that the child gets tired quickly, is afraid of new situations, wants to be with his parents more than usual, feels bad and has less fun. Among the 20% of respondents who had some problems on the scale of externalization, the most common answers were that the child is restless, cannot sit still, is less interested in school (in our case, in ballet classes), acts «like an instinct», is easily distracted, flies too much in the clouds, doesn't follow the rules. **Conclusions:** most of the pupils of the ballet studio have harmonious psychosocial development as assessed by their parents. Therefore, it can be assumed that ballet classes have a positive effect on the psychosocial development of older preschoolers.

Keywords: psychosocial development, senior preschooler, ballet studio, personality, PSC methodology, internalization, externalization.

References

1. Leont'ev, A. N. (1975), Deyatel'nost'. Soznanie. Lichnost'. M.: Politizdat, 302 p. (in Russ).
2. Luriya, A. R. (1978), Psihologicheskoe stroenie rechevoi deyatel'nosti. Osnovi neiropsihologii. M., pp. 93 - 127. (in Russ).
3. Mihanovska, N. G., SHtrygol', D. V., Lucenko, O. L., Kuratchenko, I. E. (2019), Psihodiagnostichni kompleks dlya ocinki naslidkiv domashn'ogo nasil'stva u ditei: metodichniy posibnik. Kiiv: PP «KP» UkrSich», p. 80. (in Ukr).
4. Sobol', V. A., Panova, E. V. (2019), Klassicheskii tanec. Teoriya i metodika prepodavatel'skoi deyatel'nosti: metodicheskoe posobie. Tyumen', p. 64. (in Russ).
5. Achenbach, T. M. (1966), «The classification of children's psychiatric symptoms: A factor-analytic study», Psychological Monographs, 80(7), pp. 1–37. (No. 615). (in Eng.).
6. Andersen, K. L. (1978), Habitual physical activity and health. Copenhagen : WHO, p. 119 (in Eng.).
7. Cale, L., Almond, L. (1992), «Children is activity levels: a review of studies conducted on British children», Phys. Educ Rev., p. 111 – 118. (in Eng.).
8. Peterson C., Park N., Seligman M. (2005), «Orientations to happiness and life satisfaction: the full life versus the empty life», Journal of Happiness Studies. № 1. Vol. 6, pp. 25 – 41. (in Eng.).
9. Nick Cavill, Sonja Kahlmeier and Francesca Racioppi (2006), Physical activity and health in Europe: evidence for action / Edited by WHO Regional Office for Europe. – Copenhagen (Denmark), p. 55. (in Eng.).

Received: 27.01.2021.

Published: 22.02.2021.

Відомості про авторів / Information about the Authors

Березина Катерина Павлівна: Харківська державна академія фізичної культури: 61058, м. Харків, вул. Клочківська, 99.

Березина Катерина Павлівна: Харьковская государственная академия физической культуры: 61058, г. Харьков, ул. Клочковская 99.

Kateryna Berezina: Kharkiv State Academy of Physical Culture: 61058, Kharkiv, street Klochkivska, 99.

ORCID.ORG/0000-0001-6878-4516

E-mail: katherinakuyan@ukr.net